

7.3.2020

Avaruusasian neuvottelukunnan kokous

Aika: 3.10.2019 klo 13-15, Etelä-Esplanadi 4

Paikalla: Puheenjohtaja: Ilona Lundström, osastopäällikkö, työ- ja elinkeinoministeriö
Paavo-Petri Ahonen, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö
Juhani Damski, pääjohtaja, Ilmatieteenlaitos
Tanja Jääskeläinen, apulaisosastopäällikkö, ulkoministeriö
Kimmo Kanto, head of space, Business Finland
Kai Knape, turvallisuusjohtaja, puolustusministeriö
Janne Koivukoski, pelastusneuvos, sisäministeriö
Susan Linko, johtaja, Suomen Akatemia
Juha-Matti Liukkonen, johtaja, Reaktor Group Oy/Suomen ilmailu- ja puolustusteollisuusyhdistys PIA ry
Pentti Lähteenoja, ylijohtaja, maa- ja metsätalousministeriö
Veera Sylvius, toimitusjohtaja, Space Systems Finland Oy/Suomen ilmailu- ja puolustusteollisuusyhdistys PIA ry
Sihteeristö: Maija Lönnqvist, johtava asiantuntija työ- ja elinkeinoministeriö;
Heidi Pennanen, asiantuntija, työ- ja elinkeinoministeriö

Poissa Päivi Antikainen, viestintäneuvos, liikenne- ja viestintäministeriö
Minna Palmroth, professori, Helsingin yliopisto / COSPAR-kansalliskomitea
Tanja Suni, tutkimusjohtaja, ympäristöministeriö

1. Kokouksen avaus ja esittelykierros

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13. Käytiin lyhyt esittelykierros. Muissa asioissa sovittiin otettavaksi Janne Koivukosken aloitteesta tiedoksi EU:ssa valmistelussa oleva Galileon Early Warning -palvelun käyttö pelastusviranomaisten varoitustoiminnassa. Lisäksi puheenjohtaja totesi, että kokouksen lopussa neuvottelukunta arvioi kokouksen tavoitteisiin pääsemistä ja antaa kehitysehdotuksia tuleviin kokouksiin.

2. Päätösaasiat**2.1 Kansallinen avaruusstrategia**

Maija Lönnqvist esitteli 2018 elinkeinoministerin ja liikenne- ja viestintäministerin nimittämän työryhmän laatiman strategian päivityksen, jonka visio on ”Suomi 2025 on maailman houkuttelevin ja ketterin avaruusliiketoimintaympäristö, josta hyötyvät kaikki täällä toimivat yritykset”.

Keskustelussa strategian päivitystä pidettiin kattavana ja hyvin laadittuna, mutta todettiin, että strategian laatiminen ei vielä ratkaise vaan sen toimeenpano. Pidettiin tärkeänä, että ANK edistää aktiivisesti alan näkyvyyttä. Esimerkkinä mainittiin arktinen ja avaruus, joissa on saatu paljon aikaiseksi.

Toimeenpanon seurantaan varten ehdotettiin taulukkomuotoista esitystä toimenpiteistä ja tavoitteista. Liikennevalojen avulla voitaisiin seurata toimeenpanon etenemistä ja tavoitteiden saavuttamista.

Erityisesti kiinnitettiin huomiota osaamispohjan varmistamiseen. Katsottiin, että Suomesta ei löydy kasvuun tarvittavaa osaamista, ja rekrytointia ulkomailta pitäisi edistää.

Kansainväliseen vaikuttamiseen toivottiin aktiivista koordinoitua ja yhteistyötä eri hallinnonalojen kanssa. Puheenjohtaja totesi, että koordinoitua kehitetään erityisesti neuvottelukunnan sihteeristön kautta. Tätä varten TEM perustaa avaruustiimin 1.11 alkaen.

Päätös: Neuvottelukuntaa seuraa ja ohjaa kansallisen avaruusstrategian toimeenpanoa 2018 tehdyn päivityksen mukaisesti.

Sihteeristö valmistelee seuraavaan kokoukseen luonnoksen seurantamalliksi, jonka avulla voidaan tunnistaa ja priorisoida toimenpiteet sekä nimetä vastuutahot. Valitaan selkeästi 3–5 priorisoitua kärkeä.

Lisäksi sihteeristö valmistelee neuvottelukunnan käyttöön yhteisen viestintämateriaalin strategiasta suomeksi ja englanniksi.

2.2 ESA:n ministerikokouksen valmistelu - esitys Suomen ohjelmavalinnoista 2020–2023

Kimmo Kanto esitteli ESA:n ministerikokouksessa marraskuussa päätettävän kolmen vuoden rahoituskehyksen ja uudet ohjelmat. ESA näkee avaruustoiminnan keskeisenä välineenä vastataksaan globaaleihin haasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen ja turvallisuuteen. Tällä hetkellä Suomen rahoitusosuus rajattu 19,5 miljoonaan euroon vuodessa. Mikäli rahoitusvalmiuksissa ei tapahdu merkittävää rahoituksen kasvattamisesta, Suomi ei voi juuri osallistua uusiin ohjelmiin vaan rahoitus kohdistuu edellisten ministerikokousten sitoumuksiin.

Pakollisten ohjelmien osalta ESA ehdottaa nousua rahoitustasoon. Niissä Suomen osuus perustuu vakiokertoimeen. Vapaaehtoisin ohjelmiin Suomi osallistuisi kansalliseen avaruusstrategiaan, toimijoilta kerättyihin prioriteetteihin ja tunnistettuihin mahdollisuuksiin suomalaisille toimijoille perustuvien priorisointien mukaisesti.

Neuvottelukunta piti hyvänä bottom up –lähestymistapaa, jossa Suomen avaruustoimijoilta oli kysytty näkemyksiä ohjelmateemoihin. On tärkeää rohkaista alan kasvua ja yritysten uudistumista avaruusteknologiaa hyödyntäen. ESA ei ole tavoite, vaan työkalu avaruusosaamisen ja sen päälle rakentuvan liiketoiminnan kehittämiseksi Suomessa. Todettiin, että Suomi on vajonnut mikromaaksi ESA:n jäsenmaiden keskinäisessä vertailussa.

Strategisiksi kärjiksi todettiin erityisesti

- 1) satelliitti-5G -integraatio
- 2) autonomiset järjestelmät ja kyberturvallisuus
- 3) ympäristön monitorointi

Lisäksi avaruuden tilannekuvaa pidettiin tärkeänä.

Päätös: Neuvottelukunta suosittelee esityksen mukaista ESA:n vapaaehtoisten ohjelmien priorisointia. Ensisijaisia ovat teemat 1) satelliitti-5G-integraatio, 2) autonomiset järjestelmät ja kyberturvallisuus, 3) ympäristön ja resurssien monitorointi sekä avaruuden tilannekuva. Neuvottelukunta suosittelee osallistumista priorisoituihin ohjelmiin Suomen BKT-osuuden ja suomalaisen tarjoaman mukaisesti.

3. Keskusteluasiat

3.1 Neuvottelukunnan työsuunnitelma, sihteeristö ja asioiden valmistelu

Maija Lönnqvist esitteli neuvottelukunnan ja sihteeristön työn organisointia. Tavoitteena on 3-4 kokousta vuodessa. Asioiden päävalmisteluvastuu on sihteeristöllä. Sihteeristönä toimii TEM:n avaruustiimi, jota täydennetään jäsenillä liikenne- ja viestintäministeriöstä, puolustusministeriöstä, Business Finlandista, Ilmatieteen laitoksesta ja Traficomista. Nimettävien henkilöiden työnkuvaan tulisi kuulua sihteeristössä toimiminen.

Neuvottelukunnalle voidaan perustaa myös valmistelujaoksia ilmenevän tarpeen mukaan. Asioiden valmistelua varten voidaan perustaa myös lyhytaikaisempia ryhmiä. Neuvottelukunta näki tarvetta tutkimus- ja turvallisuusjaoksille.

Puheenjohtaja totesi, että organisaatioille lähetetään nimeämispyyntö sihteeristön jäsenistä. Jos jaoksia perustetaan, ANK:n jäsenet toimisivat puheenjohtajina näissä jaoksissa. Sihteeristö laatii itselleen tavoitteet ja toimintasuunnitelman.

3.2 EU-puheenjohtajakausi ja avaruuspolitiikka

Maija Lönnqvist esitteli puheenjohtajakauden prioriteetit, joita ovat Suomen yleisten prioriteettien lisäksi avaruuspolitiikan erityiset teemat, arktisuus ja avaruuden kestävä käyttö. Näitä edistetään neuvoston avaruustyöryhmässä.

Arktisia avaruusratkaisuja koskevien neuvoston päätelmien ajatuksena on tuoda näkyviin avaruustoiminnan merkitystä arktiselle alueelle. Päätelmissä korostetaan EU:n eri avaruusohjelmien merkitystä arktisille tarpeille sekä identifioidaan mahdollisia puutteita. Tavoitteena on edistää tutkimusta ja yritysten liiketoimintamahdollisuuksia. Päätelmissä vältetään geopolitiittisia ja turvallisuuteen liittyviä viittauksia. Päätelmät käsitellään neuvoston avaruustyöryhmässä syksyn aikana ja hyväksytään kilpailukykyneuvostossa 29.11.2019.

EU:n avaruusohjelma-asetus odottaa rahoituskehys- ja brexit-neuvottelujen päättymistä eikä todennäköisesti ehdi käsittelyyn Suomen kaudella.

EU Space Week järjestetään Helsingissä 3.-5.12.2019.

4. Muut asiat

Janne Koivukoski kertoi Galileon Early Warning -asiasta liittyen EU:n telepakettidirektiivin hätätiedottamista koskeviin säännöksiin, joiden mukaan jäsenmailla on oltava osoitteellinen hätävaroitussjärjestelmä valtion alueella oleville ihmisille 2022 kesäkuussa. Galileon Early Warning Serviceä voitaisiin käyttää tähän lähettämällä Galileo-satelliitista hätätiedote sellaisiin päätelaitteisiin, joissa on Galileon vastaanottamiseen sopiva siru (esim. uudet matkapuhelimet). Suomi on puheenjohtajana esittänyt, että pelastuspalvelumekanismien käyttöönottomääräyksissä edistettäisiin Galileon palvelun käyttöä ja esitys on edennyt melkein esitetyllä tavalla.

5. Seuraava kokous

Seuraava kokous suunnitellaan pidettäväksi tammikuussa. Kokouksessa esitellään avaruusstrategian toimeenpanoa.